

עין משפט
נר מצוה

יום טוב פרק שני ביצה

מסורת הש"ס

א א מ"י מ"ו מהלכות
י"ט הלכה א פתח
לחון ע"ה טו"ט א"ח
סוף תפארת ע"ה
ב ב מ"י ט הלכה ג
טו"ט ט ט"ז
ג ג מ"י ט הלכה ה
טו"ט ט ט"ז
ד ד מ"י ט הלכה ו
ה ה מ"י ט הלכה ז
טו: ה ו מ"י ט ט"ז
ה הלכה ט ט"ז
ט טו"ט ע"ה סוף
ס ס טו"ט ע"ה סוף
ק קט ט"ז א
ז ז טו"ט ט סוף מקח
ט"ז ט"ז

רבינו הגאון

י"ט שחל כ"ר לא יבשל
בתחילה מירט לשבת
כ"ה. מנא לן שעשה
תבשיל וסמך עליו
לשבת. אמר שמואל
מכאן: זכור את יום
השבת. כלומר זכור
מקורו יום טוב שבו
הושעו ישראל. ואמר רבא ברין
שידע כי יתיר צוין
לכשל לשבת כפי עשותו,
אף הוא מוכרח לברר מנה
יפה לשבת שלא יבשל
הכל ליו"ט. רב אשי אמר
למה אין מבשלין מיום
לשבת אלא ע"י עירוב.
כדי שיאמרו אין אופין
מירט לשבת קרי מירט
(לחול). ואקשינן עליה אי
יפה לשבת הא לי מירט
י"ט אפילו ביר"ט נמי.
ומשנינן אלא גזיר שמואל
ישע בר"ט ונמצא אומר
ומכשל בלא עירוב
תבשילין. ומנא פריך?
טעמא דמתני' מהכא, את
אשר תאפו אפו ואת אשר
זכו. כלומר אם אפיתם
מאחלה אפם בזה, וכן
אם יש לכם ככר פבשל
בלי עירוב, והאי א אשר
באפיה בחול אלא מירט
לשבת. ומפרש שאין
אופן אלא על האפו,
ואין מבשלין אלא על
המבשיל. מ"ן סמך
לעירובי תבשילין מן
התורה. פירוש בעלי
פסוקים. הם בעלי חביות
גדולות. כלומר יש להן
הרבה ומשכימין שיספס
להם היין עד הערב בעלי
(כדים פחות מהם). לניחן
פחות מן הכדים. הכוסות
פחות מן הלחין. (בב
משניות) א (בב הששית)
אמר לתי (הלל) בעלי
מירט. כלומר אין להם
כוסם. לא קיימי שפחה
י"ט ולא פחות בהמ"ד
שכבר יצאו. ואסיק כל מי
שהיה יכול להניח עירוב
תבשילין ולא עירב פושע
הוא. מאי כי חרות ה' היא
משוים. אמר הקב"ה
לישראל עליו ושמו
היום וקדשו והאמינו כי
ואני פורע
קיימי שפחה. אמר רבי
היה יבול להניח עירוב
תבשילין ולא עירב פושע
הוא. מאי כי חרות ה' היא
משוים. אמר הקב"ה
לישראל עליו ושמו
היום וקדשו והאמינו כי
ואני פורע

יום טוב. לא יבשל כסחלה. להיות תחלת בשולו ועיקרו לשם שבת אלא לשם יו"ט. והוא תחלת בשולו והמשורר יהא לשבת כדקמי
ואזיל אכל מבשל הוא ליו"ט ובלא הערמה דקמתי לקמ"ו: **טו"ט כששיל.** לשם ערוב: **ויזנה שעליו.** שהיו עומק בילה על
הדג כשנולד אחר: **אכלו או שאבד.** קודם ששכל כל דברי שבת: **סומך עליו.** לשם כששיל: **גב' מנא הני מילי.** לאו דוקא מקראי
ליף דערובי תבשילין דרננן והכי קא מבעיא ליה אהיבא אסמכוה דננן: **זכור.** אין זכירה אלא בדבר המשמחה: **זכרהו מאחר שכל להשכיחו.**
כשנא יו"ט עברג שבת קרוב שבת
להשכחה מחמת יו"ט שמרצה כעבודת
היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו
והוא ידוע הכתוב ולכרו וכשמעבר
ערובי תבשילין נמצא שזכרו שהרי
אינו עושה אלא מחמת שבת: **מ"ט.**
למה תקנו ערוב קרא ודאי לאו
בערוב משעתי ולא ערוב משמעת
מיניה ואסמכתא בעלמא הוא וכי אטא
קרא לקדוש היום אטא כדמנא
כספסין (דף קו). וזכרה על היין
וערוב מדרכין ומה ראו לתקן:
אמר רבא כדי שיכירו בו. מתוך
שמעבר וזכר את השבת ואינו מכלה
את הכל ליו"ט וזכור מנא ליה ומנא
לזה: **רב אשי אמר.** לא לכבוד שבת
תקנוהו אלא לכבוד יום טוב: **כדי
שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת.**
אלא א"כ החמיל מבעוד יום דליני
אלא כגומר והולך אבל אטחוליה לא:
ק"ו דמיום טוב לחול. לגמרי לא:
כשנא לרב אשי. דלמא לכבוד
יו"ט תקנוהו כדי שיאמרו אסור
להתחיל בשולו שבת ביו"ט היינו דמעבר
יו"ט והולך לעשותו: **אלא לרבא.**
דלמא כדי שיכירו: **אפי"ט.** כדי
יעשהו לפני עבודת יו"ט יש כאן
זכירה שבת לכבוד מנומיה: **שם
ישע.** ישכח ולא יערב משום דעירב:
ופנא מייסי לס מהכא. כי דרך
שיטת התלמוד כשמתחילין האמוראין
להזיז טעם מן המקרא ויש תנא של
ברייתא למד אותו ממקום אחר נקט
הכי כלומר האמוראין למדוהו כאלו
והתנא למד מהכא: **אם אשכחן
אפו.** הוה ליה לתכבד היום אפו
וכשלו אלא רמו הוא שיש לך יום ששי
שלין אופין ללוקח ממנו: **אלא על
האפו.** בחמיהו כשנא: **אופין.
פת:** מבשילין. תבשיל: **ישע
ודורש.** זיום טוב: **ילפה כס
ראשונה.** לפעוד עבודת יום
טוב והניחיהו דורש: **בעלי פסוקין.
חביות גדולות הכניו להם צבאנותנין
ומסך משמאות לפיכך מהרו לנאח
כלומר בעלי נפש הן ואינן יגעין
לשמוע תורה: הללו בעלי מארה.
שהיה בית המדרש מתרוקן מאד
וגנאי הדבר וקשה בעיניו: עד
מאי הם יזכרין ל"ג: החמילו פניהם**

יום טוב

אבל מבשל הוא ליום טוב ואם הותיר הותיר
לשבת ועושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו
לשבת בית שמאי ואמרים שני תבשילין ובית
הלל ואמרים תבשיל אחד ושורין בדג וביצה
שעליו שהן שני תבשילין יאכלו או שאבד
לא יבשל עליו בתחלה ואם שייר ממנו כל
שהוא סומך עליו לשבת: **גב' מנא"מ** אמר
שמואל דאמר קרא זכור את יום השבת
להשכיחו שבו להשכיחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיכירו
מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר יכרי שיאמרו אין אופין
מיום טוב לשבת קל וחומר המיום טוב לחול לתבשיל מערב יום
טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין
מיום טוב לשבת היינו דמעבר יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא
מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזירה שמא יפשע ותנא
מייתי לה מהכא את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשולו מכאן אמר
ר' אלעזר אין אופין אלא על האפו ואין מבשלין אלא על המבשול
מכאן סמכו חכמים לערובי תבשילין מן התורה ת"ד מעשה כרבי אלעזר
שהיה יושב ודרש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה
אמר הללו בעלי פסוקים כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית
אמר הללו בעלי כרון כת רביעית אמר הללו בעלי לניחן כת חמישית
אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו בעלי מארה
נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר
אלא להללו שיצאו משמחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה כשעת פטירתן
אמר להם ילכו אכלו משמנים ושמו ממחקים ושלאו מנות לאין נכון לו
כי קדוש היום לארוננו ואל העצבו כי חרות ה' היא מעוכם אמר מר
שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא
רבי אלעזר לטעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתנאי רבי אלעזר
אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה
ר' יהושע אומר הלכה חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהו שמואל
אחד דרשו כתוב אחד אומר יעצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר
יעצרת תהיה לכם הא כיצד רבי אלעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם
ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב
חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח
עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא
מאי כי חרות ה' היא מעוכם אמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון אמר
להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו כי ואני פורע
ואמר ר' יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן
אדר שאמר ר' ארי' ברב הורס. כלומר אין להם
מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגולת
ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חזווא
אבל

הגהות הגר"א

[א] תוספות ס"ד טו.
כשלין לו ממי לל"ג: כ"ז

מוקף רש"י

היי עולם. מורה ושבת י.
תענית כא. א.

א א מ"י מ"ו מהלכות
י"ט הלכה א פתח
לחון ע"ה טו"ט א"ח
סוף תפארת ע"ה
ב ב מ"י ט הלכה ג
טו"ט ט ט"ז
ג ג מ"י ט הלכה ה
טו"ט ט ט"ז
ד ד מ"י ט הלכה ו
ה ה מ"י ט הלכה ז
טו: ה ו מ"י ט ט"ז
ה הלכה ט ט"ז
ט טו"ט ע"ה סוף
ס ס טו"ט ע"ה סוף
ק קט ט"ז א
ז ז טו"ט ט סוף מקח
ט"ז ט"ז

רבינו הגאון

י"ט שחל כ"ר לא יבשל
בתחילה מירט לשבת
כ"ה. מנא לן שעשה
תבשיל וסמך עליו
לשבת. אמר שמואל
מכאן: זכור את יום
השבת. כלומר זכור
מקורו יום טוב שבו
הושעו ישראל. ואמר רבא ברין
שידע כי יתיר צוין
לכשל לשבת כפי עשותו,
אף הוא מוכרח לברר מנה
יפה לשבת שלא יבשל
הכל ליו"ט. רב אשי אמר
למה אין מבשלין מיום
לשבת אלא ע"י עירוב.
כדי שיאמרו אין אופין
מירט לשבת קרי מירט
(לחול). ואקשינן עליה אי
יפה לשבת הא לי מירט
י"ט אפילו ביר"ט נמי.
ומשנינן אלא גזיר שמואל
ישע בר"ט ונמצא אומר
ומכשל בלא עירוב
תבשילין. ומנא פריך?
טעמא דמתני' מהכא, את
אשר תאפו אפו ואת אשר
זכו. כלומר אם אפיתם
מאחלה אפם בזה, וכן
אם יש לכם ככר פבשל
בלי עירוב, והאי א אשר
באפיה בחול אלא מירט
לשבת. ומפרש שאין
אופן אלא על האפו,
ואין מבשלין אלא על
המבשיל. מ"ן סמך
לעירובי תבשילין מן
התורה. פירוש בעלי
פסוקים. הם בעלי חביות
גדולות. כלומר יש להן
הרבה ומשכימין שיספס
להם היין עד הערב בעלי
(כדים פחות מהם). לניחן
פחות מן הכדים. הכוסות
פחות מן הלחין. (בב
משניות) א (בב הששית)
אמר לתי (הלל) בעלי
מירט. כלומר אין להם
כוסם. לא קיימי שפחה
י"ט ולא פחות בהמ"ד
שכבר יצאו. ואסיק כל מי
שהיה יכול להניח עירוב
תבשילין ולא עירב פושע
הוא. מאי כי חרות ה' היא
משוים. אמר הקב"ה
לישראל עליו ושמו
היום וקדשו והאמינו כי
ואני פורע

הגהות הגר"א

[א] תוספות ס"ד טו.
כשלין לו ממי לל"ג: כ"ז

מוקף רש"י

היי עולם. מורה ושבת י.
תענית כא. א.

א א מ"י מ"ו מהלכות
י"ט הלכה א פתח
לחון ע"ה טו"ט א"ח
סוף תפארת ע"ה
ב ב מ"י ט הלכה ג
טו"ט ט ט"ז
ג ג מ"י ט הלכה ה
טו"ט ט ט"ז
ד ד מ"י ט הלכה ו
ה ה מ"י ט הלכה ז
טו: ה ו מ"י ט ט"ז
ה הלכה ט ט"ז
ט טו"ט ע"ה סוף
ס ס טו"ט ע"ה סוף
ק קט ט"ז א
ז ז טו"ט ט סוף מקח
ט"ז ט"ז

רבינו הגאון

י"ט שחל כ"ר לא יבשל
בתחילה מירט לשבת
כ"ה. מנא לן שעשה
תבשיל וסמך עליו
לשבת. אמר שמואל
מכאן: זכור את יום
השבת. כלומר זכור
מקורו יום טוב שבו
הושעו ישראל. ואמר רבא ברין
שידע כי יתיר צוין
לכשל לשבת כפי עשותו,
אף הוא מוכרח לברר מנה
יפה לשבת שלא יבשל
הכל ליו"ט. רב אשי אמר
למה אין מבשלין מיום
לשבת אלא ע"י עירוב.
כדי שיאמרו אין אופין
מירט לשבת קרי מירט
(לחול). ואקשינן עליה אי
יפה לשבת הא לי מירט
י"ט אפילו ביר"ט נמי.
ומשנינן אלא גזיר שמואל
ישע בר"ט ונמצא אומר
ומכשל בלא עירוב
תבשילין. ומנא פריך?
טעמא דמתני' מהכא, את
אשר תאפו אפו ואת אשר
זכו. כלומר אם אפיתם
מאחלה אפם בזה, וכן
אם יש לכם ככר פבשל
בלי עירוב, והאי א אשר
באפיה בחול אלא מירט
לשבת. ומפרש שאין
אופן אלא על האפו,
ואין מבשלין אלא על
המבשיל. מ"ן סמך
לעירובי תבשילין מן
התורה. פירוש בעלי
פסוקים. הם בעלי חביות
גדולות. כלומר יש להן
הרבה ומשכימין שיספס
להם היין עד הערב בעלי
(כדים פחות מהם). לניחן
פחות מן הכדים. הכוסות
פחות מן הלחין. (בב
משניות) א (בב הששית)
אמר לתי (הלל) בעלי
מירט. כלומר אין להם
כוסם. לא קיימי שפחה
י"ט ולא פחות בהמ"ד
שכבר יצאו. ואסיק כל מי
שהיה יכול להניח עירוב
תבשילין ולא עירב פושע
הוא. מאי כי חרות ה' היא
משוים. אמר הקב"ה
לישראל עליו ושמו
היום וקדשו והאמינו כי
ואני פורע

הגהות הגר"א

[א] תוספות ס"ד טו.
כשלין לו ממי לל"ג: כ"ז

מוקף רש"י

היי עולם. מורה ושבת י.
תענית כא. א.

אין להניח ויהי כענין ט. והרי ההניח בדיו סמך: "אולי יל' משמחו כו' שיהיה לל"ג" ופי' מהלכה לא ראה לה העירוב הג"ל. ב' וזו יכיה בעירוב מקח אחר.